(A-41) Seat NO: ________ **No. of Printed Pages : 2**

SARDAR PATEL UNIVERSITY,
T.Y.B.A. (EXTERNAL) EXAMINATION,
2016
Saturday, 7Th, May
10.30 A.M. To 01.30 P.M.
Subject Code : SAN-310
Sanskrit Literature (Principal): Paper-X

Total Marks: 100

(अ) (१) मनुस्मृतिः (अध्यायः-७)
(२) दशकुमारचरितम् (उच्छ्वास्-६)

(ब) (१) संस्कृत वाग्-व्यवहारः ।
(२) छन्दः ।

પ્રશ્ન.૧ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ સાનુવાદ સમજાવો. (૧૫)

(१) तं देशकालौ शक्तिं च विद्यां चावेक्ष्य तत्त्वतः ।
यथार्हतः संप्रणयेन्नरेष्वन्यायवर्तिषु ॥

(२) स्वे स्वे धर्मे निविष्टानां सर्वेषामनुपूर्वशः ।
वर्णानामाश्रमाणां च राजा सृष्टोऽभिरक्षिता ॥

(३) व्यसनस्य च मृत्योश्च व्यसनं कष्टमुच्यते ।
व्यसन्यधोऽधो व्रजति स्वर्यात्यव्यसनी मृतः ॥

(४) बकवच्चिन्तयेदर्थान्सिंहवच्च पराक्रमेत् ।
वृकवच्चावलुम्पेत शशवच्च विनिष्पतेत् ॥

(५) यदा परबलानां तु गमनीयतमो भवेत् ।
तदा तु संश्रयेत्क्षिप्रं धार्मिकं बलिनं नृपम् ॥

(६) धर्मज्ञं च कृतज्ञं च तुष्टप्रकृतिमेव च ।
अनुरक्तं स्थिरारम्भं लघुमित्रं प्रशस्यते ॥

પ્રશ્ન.૨ સ્મૃતિસાહિત્યનો ઉદ્ગમ દર્શાવી, તેનો સંક્ષિપ્તમાં પરિચય આપો. (૧૫)

અથવા

પ્રશ્ન.૨ " 'મનુસ્મૃતિ' ભારતીય સમાજજીવનનો વિશ્વકોશ છે." - સમજાવો. (૧૫)

પ્રશ્ન.૩ 'મનુસ્મૃતિ' (અધ્યાય-૭)ના આધારે મનુના સચિવ વિષયક વિચારો જણાવો. (૧૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૩ 'મનુસ્મૃતિ' (અધ્યાય-૭)માં નિરૂપિત દુર્ગરચના પદ્ધતિ વર્ણવો. (૧૦)

પ્રશ્ન.૪ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો. (૧૦)

(१) अस्मिन्नेव च क्षणे किमपि नूपुरक्वणितमुपातिष्ठात् । आगता च काचिदङ्गना । दृष्ट्वैव स एनामुत्फुल्लदृष्टिरुत्थायोपगूढकण्ठश्च तया तत्रैवोपाविशत् । अशंसच्च - सेषा मे प्राणसमा, यद्विरहो दहन इव दहति माम् । इदं च मे जीवितमपहरता राजपुत्रेण मृत्यनेव निरुष्मतां नीतः। न च शक्ष्यामि राजसूनुरित्यमुष्मिन्पापमाचरितुम् ।

(२) अवप्लुत्य हतविध्वस्तयोधमस्मत्पोतसंसक्तपोतममुत्र नाविकनायकमनमभिसरमभिपत्य जीवग्राहम् ग्रहीषम् । असौ चासीत्स एव भीमधन्वा । तं चाहमवबुध्य जातव्रीडमब्रवम्- 'तात ! किं दृष्टानि कृतान्तविलसितानि ?' इति । ते तु सांयात्रिका मदीयेनैव श्रृङ्खलेन तमभिगाढं बद्ध्वा हर्षकिलाकिलारवमकुर्वन्मां चापूजयन् ।

(P.T.O.)

(३) अस्मिन्नेव क्षणे नातिप्रोढपुंनागमुकुलस्थूलानि मुक्ताफलानि सह सलिलबिन्दुभिरम्बरातलादपतन् । अहं तु 'किं न्विदम्' इत्युच्चक्षुरालोकयन्कमपि राक्षसं कांचिदङ्गनां विचेष्टमानगात्रीमाकर्षन्तम-पश्यम्। 'कथमपहरत्यकामामपि स्त्रियमनाचारो नैऋतः' इति गगनगमनमन्दशक्तिरशस्त्रश्चातप्ये ।

પ્રશ્ન.૪ (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો. (૦૬)

(१) अनिषिद्धदर्शना चेयमस्मिन्कन्दुकोत्सवे ।

(२) 'प्रक्षिपैनं सागरे' इति ।

(३) लक्षणज्ञोऽयम् ।

(४) सेयमाकृतिर्न व्यभिचरति शीलम् ।

પ્રશ્ન.૫ ગદ્યસાહિત્યના ઉદ્ભવ અને વિકાસની ચર્ચા કરો. (૧૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૫ આદર્શ ગદ્યકારના સ્વરૂપમાં દંડીની વિશેષતાઓ જણાવો. (૧૦)

પ્રશ્ન.૬ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો. (૧૦)

(૧) 'दशकुमारचरितम्' નું શીર્ષક.

(૨) નિતમ્બવતી વૃત્તાંત.

(૩) દંડીકાલીન સમાજ.

(૪) મિત્રગુપ્તનું પાત્રાલેખન.

પ્રશ્ન.૭ (અ) સંસ્કૃતમાં જવાબ લખો. (ગમે તે બે) (૧૨)

(१) पुत्र्याः मात्रे पत्रम् ।

(२) रासोत्सव निमन्त्रणम् ।

(३) पुनः मूषिको भवः ।

(४) परीक्षा ।

પ્રશ્ન.૭ (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ છંદ સોદાહરણ સમજાવો. (૧૨)

(૧) દ્રુતવિલમ્બિત.

(૨) સ્રગ્ધરા.

(૩) હરિણી.

(૪) ઉપજાતિ.

(૫) વસંતતિલકા.

ॐॐॐॐॐ

— x —